

ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ МИКОЛАЇВСЬКОГО РАЙОНУ ТРУДОВИМИ РЕСУРСАМИ І ЕФЕКТИВНІСТЬ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

Р.О. Рженецький

В Миколаївському районі Миколаївської області вже 5 років функціонують акціонерні товариства. Ця організаційна форма є поширеною в Україні. Тому за об'єкт дослідження нами були обрані саме ці підприємства.

Трудові ресурси підприємства — це його головний ресурс, від ефективності використання якого значною мірою залежать результати діяльності підприємства та його конкурентоспроможність. Характеризуються трудові ресурси системою показників. Розглянемо показники забезпеченості акціонерних товариств Миколаївського району трудовими ресурсами і їх трудової активності.

Аналізуючи дані, які представлені в таблиці 1, можна зробити висновок, що середньорічна чисельність працівників сільського господарства протягом трьох років постійно зменшувалася. Така тенденція мала місце і щодо площі сільськогосподарських угідь. Навантаження цих угідь на 1 середньорічного працівника господарства з кожним роком зменшувалося і в 2001 р. склало 17,4га, що на 17,5% менше ніж у 1999 р. і на 0,6% — ніж у 2000 р. Проте навантаження посівів сільськогосподарських культур на 1 середньорічного працівника сільського господарства з кожним роком збільшувалося, що обумовлено, насамперед, скороченням робітників. Виробіток працівників сільського господарства із року в рік зростав, а це свідчить, що трудові ресурси врешті стали використовуватись більш ефективно.

На підвищення рівня використання трудових ресурсів вплинули, передусім, покращення підбору та розстановки працівників і організація робочого часу, використання прогресивних форм матеріального і морального стимулювання.

Ефективність використання трудових ресурсів визначається за багатьма показниками, одним з яких є прибуток від реалізації товарної продукції на 1 працівника. Вчені не однаково трактують поняття прибутку, а тому і методику його визначення.

Таблиця 1

**Вихідні та розрахункові показники забезпеченості акціонерних товариств
Миколаївського району трудовими ресурсами і їх трудової активності**

Показники	1999 р.	2000 р.	2001 р. (попередні дані)	2001 р. в % до	
				1999 р.	2000 р.
Вихідні дані в середньому на господарство					
Середньорічна чисельність працівників сільського господарства, чол.	187	131	124	66,3	94,6
Площа сільськогосподарських угідь, га	3949,8	2297,4	2156,5	54,6	93,8
Площа посіву сільськогосподарських культур, га	2395,8	1781,2	1932,1	80,6	130,4
Прямі витрати праці на сільськогосподарську продукцію, тис. люд.-год.	188,5	143,6	153,1	81,2	106,6
Розрахункові дані					
Приходиться на 1 середньорічного працівника сільського господарства:					
• сільськогосподарських угідь, га	21,1	17,5	17,4	82,5	99,4
• посівів, га	12,8	13,6	15,6	121,8	114,7
Відпрацьовано 1 працівником сільського господарства, люд.-год.	1008	1096	1234	121,8	112,8

Професор М.Г.Чумаченко стверджує, що “прибуток від реалізації товарної продукції визначається як різниця між чистим доходом від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), який розраховується як різниця між доходом від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) і податком на додану вартість, акцизним збором та іншими відрахуваннями з доходу” [2], і собівартістю реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг). А за Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку це є валовий прибуток. Це підтверджує професор Ф.Ф.Бутинец, який свідчить, що прибуток від реалізації визначається як різниця між сумою валового доходу (виручкою) від реалізації і собівартістю реалізованої продукції, яка враховує адміністративні витрати та витрати на збут [1]. І саме так визначає П(С)БО 3 “Звіт

про фінансові результати". Таким чином, думка М.Г.Чумаченко щодо методики визначення прибутку від реалізації товарної продукції, на наш погляд, є помилковою. Тим більше, що адміністративні витрати та витрати на збут становлять біля 10-20% від собівартості реалізованої продукції і їх не можна не враховувати при обчисленні прибутку від реалізації товарної продукції.

Як відомо, на сільськогосподарському підприємстві прибуток формується в основному за рахунок реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Тому для визначення ефективності використання трудових ресурсів доцільно використовувати саме прибуток від реалізації товарної продукції.

Показник "прибуток від реалізації" має велике значення для визначення ефективності використання ресурсів, тому цьому показнику приділяється стільки уваги.

Вихідні дані і розрахунок показників ефективності використання трудових ресурсів приведені в таблиці 2.

Як свідчать наведені дані, протягом 1999-2000 рр. акціонерні товариства Миколаївського району були збиткові, і лише в 2001 р. відбулось помітне покращення ситуації — прибуток від реалізації сільськогосподарської продукції в середньому склав 15,3 тис.грн на 1 акціонерне товариство району.

Слід відмітити, що при скороченні чисельності працівників сільського господарства, спостерігається збільшення виробництва на одного працівника, що не допустило значного зменшення вартості валової продукції. Більш того, праця сільськогосподарських робітників із збиткової (1152 грн. на 1 працівника в 1999 р.) стала прибутковою (888 грн. на 1 працівника в 2001 р.) із значним виробництвом валового доходу (123грн. на 1 працівника). Також з кожним роком по підприємствам збільшується і виробництво на 1 люд.-год з 2,97грн. (1999 р.) до 3,27грн. (2001 р.). Це свідчить про позитивні тенденції у використанні праці сільськогосподарських робітників, що забезпечує стійке покращення економічних результатів виробництва і діяльності акціонерних господарств взагалі. В господарствах в 2001 р. скоротилися затрати живої праці, активніше стали використовуватися матеріальне стимулювання і матеріальна відповідальність.

Таблиця 2

**Вихідні та розрахункові показники ефективності використання
трудових ресурсів в акціонерних товариствах Миколаївського району**

Показники	1999 р.	2000 р.	2001 р. (попередні дані)	2001 р. в % до	
				1999 р.	2000 р.
Вихідні дані в середньому на господарство					
Середньорічна чисельність працівників сільського господарства, чол.	187	131	124	66,3	94,6
Вартість валової продукції сільського господарства (в співставних цінах 1996 р.), тис.грн.	560,2	493,4	501,2	89,5	101,6
Валовий дохід сільськогосподарського виробництва, тис.грн.	-215,6	-45,6	110,2	325,2	155,8
Прибуток (збиток) від реалізації сільськогосподарської продукції, тис.грн.	-373,1	-190,0	15,3	388,4	205,3
Розрахункові дані					
Вироблено на 1 середньорічного працівника сільського господарства, грн.:					
• валової продукції	2995	3766	4041	133,3	105,3
• валового доходу	-1152	-348	888	2040	1236
• прибутку від реалізації продукції	-1995	-1450	123	2118	1573
Вироблено на 1 люд.-год., грн.:					
• валової продукції	2,97	3,44	3,27	110,1	95,1
• валового доходу	-1,14	-0,32	0,72	1,86	1,04
• прибутку від реалізації продукції	-1,98	-1,32	0,10	2,08	1,42

ЛІТЕРАТУРА

1. Бухгалтерський фінансовий облік. Підручник/За ред. проф. Ф.Ф.Бутинця. – 3-є вид., перероб. і доп. – Житомир:ЖІТІ, 2001. – 672с.
2. Економічний аналіз: Навч. посібник/М.А.Болюх, В.З.Бурчевський, М.І.Горбатов; За ред. акад. НАНУ, проф. М.Г.Чумаченка. – К.: КНЕУ, 2001. – 540с.